

ספר משלי פרק ד

(א) שִׁמְעוּ בָּנִים מוֹסֵר אָב וְהִקְשִׁיבוּ לְדַעַת בִּינָה:
 (ב) כִּי לְקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרַתִי אֶל תַּעֲזוּבוּ:

רש"י משלי פרק ד

שמעו בנים מוסר אב – הקדוש ברוך הוא:

רש"י משלי פרק א פסוק ח

שמע בני מוסר אביך – מה שנתן הקדוש ברוך הוא למשה בכתב ועל פה:
 אמך – אומתך כנסת ישראל כמו (יחזקאל יט) "מה אמך לביאה" והם דברי סופרים
 שחדשו והוסיפו ועשו סייגים לתורה:

מסכת ברכות דף לה עמוד ב

אמר רבי חנינא בר פפא כל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה כאילו גוזל להקדוש ברוך
 הוא וכנסת ישראל שנאמר (משלי כ"ח) "גוזל אביו ואמו ואומר אין פשע, חבר הוא
 לאיש משחית" ואין אביו אלא הקדוש ברוך הוא שנאמר (דברים ל"ב) "הלא הוא אביך
 קנך." ואין אמו אלא כנסת ישראל שנאמר (משלי א') "שמע בני מוסר אביך ואל תטוש
 תורת אמך." מאי חבר הוא לאיש משחית אמר רבי חנינא בר פפא חבר הוא לירבעם בן
 נבט שהשחית את ישראל לאביהם שבשמים.

ביאור הגר"א – משלי פרק ד פסוק א

שמעו בנים מוסר אב – שמעו משמש לג' לשונות.
 הא' לשון קבלה כמו השומע ישמע, והחדל יחדל, והיה אם שמוע גו'.
 הב' לשון הבנה כמ"ש כי שומעים אנחנו.
 והג' הוא לשון שמיעה כמשמעו ובו נכלל לשון הקשבה כי הוא ג"כ שמיעה רק בהטיית
 אוזן יותר בכדי להבין.
 וזהו שמעו מוסר אב תקבלו מוסר אב. והקשיבה והט אזניך בכדי לדעת ולהבין הבינה
 מן החכמה והן חו"ב. ומוסר פעמים אומר אצל חכמה ופעמים אצל בינה, כי הוא בסוד
 הדעת הכלול משניהם כנ"ל:

ביאור הגר"א – משלי פרק ד פסוק ב

כי לקח טוב נתתי לכם – הוא המצות כמ"ש "חכם לב יקח מצות," כי המצות לוקחין
 בידים לעשות.
 תורתִי אל תעזבו – הוא התורה כי המצות אינן בכל זמן אלא כל א' בזמנו, אבל התורה
 הוא בכל עת וזמן כמ"ש "והגית בו יומם ולילה" לכן אומר אל תעזבו כלל.

ואמר כאן ד' דברים שהם חו"ב תורה ומצות ואלו הד' הן ג' כי תורה ומצות הן א':

שמות רבה פרשת תרומה פרשה לג

א ויקחו לי תרומה, הה"ד (משלי ד) כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו, אל תעזובו את המקח שנתתי לכם, יש לך אדם שלוקח מקח יש בו זהב אין בו כסף, יש בו כסף אין בו זהב, אבל המקח שנתתי לכם יש בו כסף שנאמר (תהלים יב) אמרות ה' אמרות טהורות כסף צרוף, יש בו זהב שנאמר (תהלים יט) הנחמדים מזהב ומפז רב, יש אדם לוקח שדות אבל לא כרמים, כרמים ולא שדות, אבל המקח הזה יש בו שדות ויש בו כרמים שנא' (שיר השירים ד) שלחך פרדס רמונים, יש לך אדם לוקח מקח ובני אדם אינן יודעין מהו אבל משכר הסרסור נתודע מה לקח, כך התורה אין אדם יודע מה היא אלא משכר שלקח משה שנאמר (שמות לד) ומשה לא ידע כי קרן עור פניו בדברו אתו, ויש לך מקח שמי שמכרו נמכרו עמו אמר הקדוש ברוך הוא לישראל מכרתי לכם תורתי כביכול נמכרתי עמה שנאמר ויקחו לי תרומה, משל למלך שהיה לו בת יחידה בא אחד מן המלכים ונטלה ביקש לילך לו לארצו וליטול לאשתו אמר לו בתי שנתתי לך יחידית היא, לפרוש ממנה איני יכול, לומר לך אל תטלה, איני יכול לפי שהיא אשתך. אלא זו טובה עשה לי שכל מקום שאתה הולך קיטון אחד עשה לי שאדור אצלכם שאיני יכול להניח את בתי, כך אמר הקדוש ברוך הוא לישראל נתתי לכם את התורה לפרוש הימנה איני יכול, לומר לכם אל תטלוה איני יכול אלא בכל מקום שאתם הולכים בית אחד עשו לי שאדור בתוכו שנאמר ועשו לי מקדש.

מסכת ברכות דף ה עמוד א

אמר רבי זירא ואיתימא רבי חנינא בר פפא: בא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם, מדת בשר ודם אדם מוכר חפץ לחבירו מוכר עצב ולוקח שמח. אבל הקדוש ברוך הוא אינו כן נתן להם תורה לישראל ושמח שנאמר "כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו."

רש"י מסכת ברכות דף ה עמוד א

המוכר עצב שפירש הימנו דבר חשוב כזה ומתוך דחקו מכרו. ושמח שהרי הקדוש ברוך הוא מזהירם מלעזוב אותה ומשבחה לפנייהם בלקח טוב אחר שנתנה להם

אור החיים פרשת כי תבוא

גם ירמוז במאמר "בכל הטוב" אל התורה, כאומרם ז"ל (ברכות ה' א) ואין טוב אלא

תורה, שאם היו בני אדם מרגישיין במתיקות ועריבות טוב התורה היו משתגעים ומתלהטים אחריה ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה, כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם: